

Szemelvények a magyar önkéntes tűzoltóság XIX. századi történetéből

Kivonat

Saját megfogalmazásuk szerint a város és környékén bekövetkezett tűz és egyéb vész esetén az emberek mentése és az infrastruktúra védelme érdekében helyi önkéntes tűzoltószervezetek kezdték meg szolgálatukat Magyarországon a XIX. század utolsó évtizedeiben. Ekkor jött létre az országos szövetség, és indult el szervezeten az önkéntes tűzoltók szakmai fejlődése is. A XIX. század vége tehát jelentős és egyben érdekes időszak az önkéntes tűzoltóság történetében.

Cikkemben szakirodalom, korabeli jogszabályok, dokumentumok és tárgyi emlékek elemzése alapján mutatom be a XIX. század végét, majd adok bepillantást az önkéntes tűzoltók életébe. A helyi önkéntes tűzoltó-egyesületek XIX. század végi életének kutatása és bemutatása számot tarthat a mai szolgálatot teljesítő állomány és a téma iránt érdeklődő laikusok érdeklődésére.

Kulcsszavak: helyi önkéntes tűzoltó-egyesület, XIX. század

Some pieces from the history of the Hungarian volunteer fire brigades in the 19th century

Abstract

In the last decades of the 19th century local volunteer fire brigades have started their service in Hungary in order to save life and infrastructure during fire and other disasters locally. The national association has formed and organised training of the firefighters has also been started in this era. So the end of the 19th century was a significant and interesting period in the life of the volunteer fire brigades.

In my article, I will present the end of the 19th century on the basis of literature, contemporary legislation, documents and artefacts, and then give an insight into the life of volunteer firefighters.

The research and presentation of the life of local volunteer firefighters' associations in the late 19th century should be of interest to the present-day service personnel and lay people interested in the subject.

Keywords: local volunteer fire brigade, 19th century

³³Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola, ORCID: 0000-0003-1397-697X, somogyi.tamas@phd.uni-obuda.hu

„Ha dúl a bős elem, e hármát ne feledd:
Erős kar, bátor szív, testvéri szeretet!
Jutalmad ez legyen: betöltéd tisztedet!“

Bevezetés

Bizonyos, hogy elődeink megszerezték a tüzet és használni kezdték a táj átalakítására, főzésre és fűtésre, majd pedig kézművességre, például edények és szerszámok készítésére [1]. Kr.e. 3000 évvel Mezopotámiában égetett téglából épült Uruk városfala, mely a nyilvánvaló védelmi funkció mellett a nép és uralkodójának a tűz feletti uralmát is sugallta [2]. Idővel megjelentek a tűzfegyverek [3], napjainkban pedig az állam biztonságát és stabilitását fenyegető terrorista csoportok eszköztárában is jelen van a tűz [4].

A tűz veszélyességéből fakadóan megkerülhetetlen kérdés a biztonság. Bár a biztonság konkrét értelmezése egy adott értékhez kapcsolódik, mely idővel változhat [5], az mégis kijelenthető, hogy a biztonságnak része például a fizikai biztonság [6] és a napjainkban egyre fontosabbá váló kiberbiztonság [7]. És kétségtelenül állítható, hogy a létesítmények biztonságának lényeges része a tűzvédelem is [8]. Ráadásul szükséges kiemelni, hogy a természetben emberi beavatkozás nélkül is kialakulhat erdőtüz, mely elleni védekezés is része a tűzvédelemnek [9]. Látható tehát a biztonság területének komplexitása és a társadalom szempontjából nézve kiemelt fontossága, mely érzékelhető a vonatkozó jogszabályokban és az illetékes szervek összetett és bonyolult feladataiban [10].

Kijelenthető, hogy az emberi civilizáció életében a tűz és a tűzvédelem hosszú ideje jelen van, és ez utóbbi jelentőségénél és összetettségénél fogva szervezett formában. Hazánkban például a szervezett tűzoltóság másfél évszázados múltja tekint vissza [11]. Mindez kellően hosszú idő ahhoz, hogy a fellelhető tárgyi emlékek és dokumentumok alapján településeink tűzvédelmének történetét illető kutatásokat végezhesünk [12].

Városok és helyi egyesületek

Általánosan elfogadott nézet szerint a nagy folyóvölgyekben épültek az első városok, mivel a növénytermesztés természetéből fakadóan vízközei helyhez kötötte az ősidők embereit. Például Kr.e. 8000 körül a Jordán folyó völgyében már 2-3000 ember lakta Jerikó városát [13], vagy másik példaként említhető Kínában a Jangce folyó völgyében feltárt Kr.e. 6000-5000 évvel épült település [14]. A városok és városállamok létrejöttével pedig kialakultak a helyi és állami szintű szokások, normák, vagyis megszületett a helyi és állami szintű jog [15].

Az európai jogtörténet és kultúra meghatározó eleme a városok élete és autonómiája, mely értéket hordoz és saját szimbólumrendszerrel bír (címer, pecsét, városháza, hivatali eskü stb.) [16]. Az autonómia mértéke a város kategóriájától függött (szabad királyi város, püspökváros,

mezőváros stb.), de mindenképpen lehetővé tette helyi szintű szabályok kialakítását. Erre szükség is volt, hiszen a városokban a városlakók lélekszáma és sokszínű tevékenysége természetesen követelte meg a helyi szintű szabályozást. Példaként hozható Kőszeg város 1649-es helyi szabályozása, mely tűzvédelmi rendelkezést is tartalmazott: „*Minden ember a maga tűztartó helyére, kéményére jó gondot viseljen, a rossz kémények pedig meginttetvén egyszer gazdájuk, levonyattatnak [...] A kémények mellé pedig se szalmát, se szénát ne rakjanak, kémény büntetés alatt.*“ [17]

A városi autonómia részeként megjelentek a helyi szervezetek, egyesületek, melyek mindegyike saját szabályrendszerrel és szimbólumokkal bírt. Ezen szervezetek egyszerre szolgálták a várost és láttatták a város nagyságát, gazdasági-szellemi erejét. Az ilyen helyi szervezetek sorába illeszkednek a helyi önkéntes tűzoltószervezetek is.

Helyi Önkéntes tűzoltószervezetek

Az önkéntes tűzoltómozgalmat Schweickhardt a hazai katasztrófavédelmet leíró tankönyvében úgy mutatja be, mint társadalmi szolidaritásra épülő önszerveződést, mely a lakosság biztonságát szolgálja [18]. *A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról* szóló 1996. évi XXXI. törvény 33.§-a szerint az önkéntes tűzoltó egyesület tűz megelőzési, tűzoltási és műszaki mentési tevékenységben működik közre vagy vesz részt. Az önkéntesség elve szerint a tagság fizetség nélkül végzi a helyi lakosság biztonságát szolgáló tevékenységét. Az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság honlapján elérhető adatok szerint ma Magyarországon hatszáznál is több önkéntes tűzoltó egyesület tevékenykedik [19]. Szakmai felügyeletüket és irányításukat a hivatásos katasztrófavédelmi szervek végzik. A műszaki mentések mellett katasztrófa-helyzetekben a védekezési és kárelhárítási munkálatokban is részt vesznek, továbbá szerepet vállalnak a lakosság tűz- és baleset-megelőzési célú tájékoztatásában, valamint hagyományőrzési tevékenységet is végeznek [20].

A társadalom számára önkéntesen végzett elengedhetetlen szolgálatukat az állam az önkéntes tűzoltók kiemelt helyzetével ismeri el. *A Büntető Törvénykönyvről* szóló 2012. évi C. törvény 459.§ -a szerint az önkéntes tűzoltó egyesület tagja a tűzoltási és műszaki mentési feladatainak ellátása során közfeladatot ellátó személynek minősül. Vagyis munkáját és személyét az állam kiemelten védelmezi. Ugyanakkor velük szemben az erkölcsi elvárások is magasabbak, ezért a kiemelt helyzetben vagy azzal összefüggésben elkövetett bűncselekmény szigorúbb büntetést von maga után (lásd például 302.§ vagy 306.§).

Látható tehát, hogy az önkéntes tűzoltószervezetek társadalmunk biztonsága szempontjából kiemelten fontos szerepet vállalnak. Ezen szervezetek megalakulása és fejlődése leginkább a

XIX. század végére tehető, mely időszak bővelkedik a történelmi érdekességekben, így külön figyelmet érdemel.

Helyi önkéntes tűzoltószervezetek létrejötte és fejlődése a XIX. század végén

Hazánkban a szervezett önkéntes mozgalom a XIX. századig visszanyúló hagyománnyal bír. A kiegyezést követő évek-évtizedek lényeges változást eredményeztek: megszűntek a céhek szerinti tűzoltóságok (1872); megalakult a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség (1870), mely a helyi önkéntes szerveződések szakmai és szervezeti ügyekben országos szintű támogatását biztosította a közös érdekérvényesítés mellett [21]. Ezen országos szövetség az 1870-es években a kor technikai és szakmai színvonalán álló eszközök és szakértelem elterjesztésének megkezdésén túl állami (nem helyi) szintű tűzvédelmi szabályozás létrehozását is sürgette. Ez utóbbi 1888-ban teljesült a 53888/1888. számú kormányrendelettel, mely a tűzvédelem kereteinek meghatározása mellett az önkéntes tűzoltóságot is definiálta a 15.§-ban: „*egyleti alapon önkéntesen szervezkedik s alapszabályai szerint ugyanazon szolgálatot teljesíti, mint a díjazott tűzoltóság*“. A helyi önkéntes tűzoltóságok megalakulását egyértelműen támogatja e kormányrendelet 17.§-a: „*A törvényhatóságoknak s a főszolgabíráknak magasztos feladata úgy hivatalos, valamint társadalmi úton odahatni, hogy ezen intézmény - a hol csak lehetséges - létesüljön.*“ Ebben a korszakban az önkéntes tűzoltószervezetek megalakulásának feltétele a kötelező alapszabály belügyminiszteri láttamozása volt [22], mely külön eljárás is hangsúlyt adott az ilyen szervezetek kitüntetett szerepének.

A tűzvédelem ügyében elévülhetetlen érdemeket szerzett gróf Széchenyi Ödön, Széchenyi István fia [23]. Széchenyi Ödön az 1860-as években Londonban ismerkedett meg a tűzvédelemmel, hazatérve pedig a magyar tűzvédelem ügyén fáradozott. Tevékenységének köszönhetően az 1870-es években megalakult a pesti önkéntes tűzoltóság, majd a pesti hivatalos tűzoltóság, valamint tevékeny részt vállalt a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség létrehozásában is [24]. Külön érdemes megemlíteni, hogy Széchenyi Ödön hangsúlyt fektetett a tűzoltóság szakmai színvonalának emelésével párhuzamosan a társadalmi elismertség növelésére is. Tűzoltó ünnepélyt és bemutatót szerveztek, melyről természetesen a korabeli sajtó beszámolt. Ezen felül társadalmi kiemelés jelentett az 53 888/1888. számú tűzrendészeti kormányrendelet 20.§-ában megfogalmazott különleges státusz: „*a szolgálatban levő tűzoltó közhatalósági személynek tekintendő*“. A szakmai tudás fejlesztése érdekében a szövetség hivatalos szaklapot jelentett meg havonta *Tűzoltó közlöny* címmel, mely tudományos cikkeket is tartalmazott. Ami pedig a szakmai tudás elismerését illeti, 1878-tól a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség tűzvédelmi kérdésekben szakközeggé vált [25]. Ahogyan az 53720/1878

BM rendelet fogalmaz, *„figyelembe véve ezen közegnek a nemzetgazdasági és közbiztonsági tekintetben messze kiható jelentőséggel bíró tűzoltói intézmény terjesztésére és annak ugyanazonos és helyes elvek szerint való fejlesztésére irányzott üdvös hatását és czélszerűségét“*. Mind a hivatásos, mind az önkéntes tűzoltó szervezetek számára kötelezővé válik az országos szövetségbe való belépés.

Az önkéntes tűzoltószervezetek XIX. századi fejlődésének áttekintésekor meg kell említeni az életükben korszakot lezáró törést is. A II. világháború előtt és alatt a hazai önszerveződés átfogó, elsősorban korlátozó szabályozására került sor politikai- és honvédelmi okokból, illetve az ország területének megváltozása okán [26]. Igaz ugyan, hogy ekkor még az önkéntes tűzoltószervezetek a 10620/1939 ME rendelet értelmében könnyített eljárás szerint alakulhattak meg. Azonban 1945 után a helyi önkéntes tűzoltószervezeteket felszámolták. Az 1945. évi 10 280. ME rendelet 1.§-a kimondta, hogy *„az önkéntes tűzoltó testületek a jelen rendelet hatálybalépésével megszűnnek“*; feladatukat az állami tűzoltóság vette át.

Látható tehát, hogy a hazai tűzvédelemben és az önkéntes tűzoltószervezetek életében a XIX. század vége és a XX. század eleje jelentős időszak volt, melybe bepillantást enged a korabeli dokumentumok elemzése.

XIX. század végi életképek a korabeli dokumentumok alapján

Korabeli dokumentumok és tárgyi emlékek alapján felidézzük a helyi önkéntes tűzoltószervezetek életének egy-egy képét, és megállapításokat teszünk a tagság társadalmi elismertségére, szakmai fejlődésére és összetartására vonatkozóan. Ezek nyomai ugyanis egyértelműen kimutathatók a helyi sajátosságoktól függetlenül minden önkéntes tűzoltószervezetnél.

Társadalmi elismertség, kiemelt státusz

Az önkéntes tűzoltóság tudásának és szolgálatának társadalmi elismertségének alátámasztására több példa is hozható a korabeli dokumentumok alapján. Elsőként említendő, hogy maga az uralkodó, Ferenc József Öcsászári és apostoli királyi felsége *„méltóztatott magánpénztárából legkegyelmesebben adományozni“* több település tűzoltószervezetének, valamint tűzkárosultaknak, ahogyan arról a már említett *Tűzoltó közlöny* XIV. évfolyam 2. száma tájékoztat 1892-ből [27]. A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség védnöki tisztségét József főherceg (Habsburg-Lotaringiai József Károly Lajos osztrák főherceg, magyar és cseh királyi herceg) viselte [28]. A *Tűzoltó közlöny* 1892. januári száma szerint József főherceg, Öcsászári és királyi fensége a budapesti önkéntes tűzoltók újévi üdvözlétére *„méltóztatott legkegyelmesebben válaszolni“* az *„új évben virágzást és folytonos fejlődést“* kívánt, továbbá

az akkor alakult liptó-tarnóczi önkéntes tűzoltószervezetnek pénzadományt küldött beszerzési célokra [27].

Az önkéntes tűzoltószervezetek társadalmi megbecsülését és szolgálatuk kiemelt jelentőségét bizonyítja a szervezeteknek általában a magasabb társadalmi szintről érkező vezetősége. A liptószentmiklósi tűzoltótestület 1891-es megalakulásakor a megválasztott tisztikar: „*elnök lett id. Balló Lajos takarékpénztári igazgató, alelnök Steiner Manó polgármester, jegyző Nagy István polgári isk. igazgató, pénztáros Kovács József gyáros, orvos Hoffmann Adolf dr., főparancsnok báró Kloch Károly*“ [27].

A helyi szervezetekben a tisztviselővel és a parancsnokkal szembeni elvárásokra példát ad a Budapesti Önkéntes Tűzoltó-egylet alapszabályának 9.§-a: „*parancsnokká vagy tisztviselővé megválasztathatik: ha a magyar nyelvnek szó- és írásbeli teljes ismeretén kívül általános műveltséggel bír [...] s az őrparancsnoki elméleti és gyakorlati vizsgát letette*“ [29].

Az önkéntes tűzoltók egyenruhát viseltek, mely egyértelműen láttatta hovatartozásukat, a szakmai tudásukra és tapasztalatukra utaló rangjukat, valamint az elkötelezettségüket a szolgálatuk iránt. Flóris Áron őrparancsnok 1899-ben ezt írja: „*Bálokban a tűzoltó meg nem jelenne czivil ruhában, sejtí, érzi, tudja, hogy kicsinyebb lenne ugy. Szép nem előtt az egyenruha csábító varázsu...*“ [30]. Ez utóbbi is utal az egyenruha, mint szimbólum hordozta jelentés társadalmi elismertségére. Az önkéntes tűzoltóvá válás és az egyenruha felvétele szabályozott keretek szerint történt. A Budapesti Önkéntes Tűzoltó-egylet alapszabályának 7.§-a szerint „*a tagok felvétele a parancsnokság által történik [...] Működő tag lehet minden fedhetetlen jellemű férfi, ki 18-dik életévet meghaladta, ép testű és legalább 160 centimeter magas [...] A felveendő köteles társadalmi minőségét és függetlenségét a parancsnokság előtt igazolni*“ [29]. A szolgálatra elkötelezettségre és feljebbvalóinak való engedelmisségre a 8.§ alapján „*minden működő tag [...] belépése alkalmával kézsorítás kíséretében becsületszavát adja*“ [29]. Ezzel egyidejűleg meg kell említeni a kizárás lehetőségét is. Például a Váczi Önkéntes Tűzoltó-egylet alapszabálya 9.§-a kimondja, hogy a tagság megszűnik „*szolgálati szabályok elleni vétség, többszöri kihágás [...] miatt; ha a tag bűntény miatt bíróságilag elítéltetett; közbotrányt okozó magaviselet miatt*“ [31].

Látható az önkéntes tűzoltók kiemelt társadalmi helyzete az önkéntesen vállalt szolgálatukért cserébe. Fentebb említettük, hogy az önkéntes tűzoltókat a jog kiemelten védelmezi a velük szembeni erőszak ellen. Ez a kiemelt státusz már a XIX. században is jelen volt. A Debreczeni Önkéntes Tűzoltó-egylet alapszabálya szerint az egylet tagja „*szükség esetében a rendőri támogatást is igénybe veheti, ehez járul még a szives segédkezet nyújtó fegyveres hatalom*“ [32].

Említésre érdemes továbbá, hogy az önkéntes tűzoltók szolgálatuk biztosítása érdekében minimum három évre kötelezik el magukat, illetve felmondási idővel is rendelkeznek. A Váczi Önkéntes Tűzoltó-egylet alapszabálya (hasonlóan például a budapestihez és a kassaihoz) így rendelkezik: *„minden működő tag az egyletbe való belépéssel három egymás után következő évre vállal tagsági kötelezettséget [...] az első 3 év letelte után a működő tagok kötelezettsége mind addig fennáll, míg kilépési szándékukat a főparancsnoknál írásban be nem jelentik, a folyó év még kötelező lévén“* [31].

A helyi önkéntes tűzoltószervezetek saját pecséttel és zászlóval is rendelkeztek, mely szimbólumokat az alapszabályzat határozta meg. Idézzük példaként a pecsétre a kassai szervezet alapszabályának 3.§-át: *„Az egylet pecsétje: Kassai önkéntes tűzoltó-egylet köriratot visel, a város címere és a tűzoltói jelvények körül“* [33]. Elmondható, hogy a helyi szervezetek hivatalosan formában, a pecsétjükben is láttatták a tűzoltó szolgálatukat és a helyi elkötelezettségüket, ez utóbbi, mint székhely szintén az alapszabály része volt. Mindezt nem csak szimbólumok útján, hanem az alapszabályban egyértelműen kimondva is hirdették például a kassai szervezet alapszabályának 6.§-a: *„Az egylet célja a város területén és esetleg környékén tűzvész alkalmával a vészhelyen haladéktalanul megjelenni és rendszeres tűzoltás által vagyont és emberéletet a tűzveszélytől menteni“* [33].

Szakmai fejlődés

Az országos szövetség céljai között szerepelt a tűzoltók szakmai fejlődésének elősegítése. Ennek érdekében a *Tűzoltó közlöny*, az országos szövetség szaklapja tudományos cikkeket is megjelentetett. Példaként említhető egy referátum az 1892-ben megjelent XIV. évf. 1. számában, mely beszámol az amerikai Illinosi Egyetem egyik tudományos kísérletéről a fába vert vasszögek tartósságára vonatkozóan [27]. Továbbá ez a szám tartalmazza egy szakmai előadás írott beszámolóját is: az *„American-Electric-Sight-Association ülésében, Morton tanár útmutatást adott, hogy miképp óvakodjanak azok, a kik elektromos telepeken dolgoznak“* [27]. Tudományos cikkek mellett a *Tűzoltó közlöny* rendszeresen mutatta be a tűzvédelem eszközeinek szabadalmait és újdonságait is. Ilyen a *Tűzoltó közlöny* 1899-es XXI. évfolyamának 6. számában megjelent cikk a *„csehországi Witkowitzban levő vasművek tűzrendészeti berendezkedése“* bemutatásáról [30].

Ezen felül az országos szövetség, mint szakközeg, tanfolyamokat és vizsgákat is biztosított a tűzoltószervezeteknek. A *Tűzoltó közlöny* XIV. évf. 7-8. száma beszámol egy tíznapos, vizsgával záruló képzésről annak érdekében, hogy *„a kisebb községek parancsnokai is kellőleg*

*kiképeztessenek, Udvarhely vármegye törvényhatósága tűzoltó-szaktanfolyamot rendeztetett, melynek vezetésére a budapesti önk. tűzoltó- testület parancsnokságától egy szakközegnek kiküldését kérte ; ez kebeléből Christe Loránd szakasziparancsnokot designálta a tanfolyam vezetésére.“ [27] A Budapesti Önkéntes Tűzoltótestület parancsnoksága 1890-től kezdődően évenkénti rendszerességgel, vizsgával záruló, elméleti és gyakorlati részből álló tűzoltó-szaktanfolyamot szervezett, ahogyan arra az országos egyesületek figyelmét felhívja a *Tűzoltó közlöny* XXI. évfolyamának 4. száma [30].*

Bajtársi szellem

Az önkéntes tűzoltók egyenruhát hordva szimbolikusan kifejezik összetartozásukat, mely megnyilvánult a mindennapjaikban is. A bajtársi szellemre példát ad az a köszöntés is, melyben gróf Széchenyi Ödön basát részesítették a hazai tűzoltók 1899. októberében, a törökországi tűzoltóság felállításának 25. évfordulója alkalmából. *„Méltó büszkeséggel tölthet el bennünket magyar tűzoltókat az a tudat, hogy Széchenyi gróf daczára annak, hogy immár negyedszázad óta van tőlünk távol, ma is a mienknek vallja magát, ki szive minden dobbanásával és szeretetével csügg a magyar haza sorsán.“* írja a *Tűzoltó közlöny* 1899. novemberben [30]. Gróf Széchenyi basa válaszában felkérte az országos szövetség vezetőségét, hogy tolmácsolják az összes tagnak, *„kiket bajtársi szeretettel üdvözölve, arra kér, hogy az iránta eddig táplált... jóindulatú szeretetükben még továbbra is tartsák meg“.*

A helyi szervezetek a tagok összetartozására és a testvér szervezetekkel való kapcsolat erősítésére két példa is található a *Tűzoltó közlöny* 1899-es XXI. évfolyamának 10. számában. A soroksári egyesület beszámol arról, hogy kirándulást szerveztek *„hogy a közel vidéki tűzoltó-testületekkel megismerkedjünk, a bajtársi szeretetet és érzést istápoljuk“*, valamint Werner Adolf megsérült őrparancsnok és családja részére eredményes gyűjtést szerveztek [30].

A szakmai jártasságot és az összetartozást egyszerre erősítő versenyt szervezett az országos szövetség 1899. augusztusában Brassóban. A *Tűzoltó közlöny* 1899-es XXI. évfolyamának 6. számában közzétett kiírás szerint fecskendőszerelés, gyorsmászás létrán, ponyvába ugrás, kötélén ereszkedés versenyszámok kerülnek megrendezésre [30].

Az összetartozás érzését erősítendő tárgyi emlékre példaként hozható a Győri Önkéntes Tűzoltó-egylet zászlóavatási ünnepére készült emlékérmé (1. kép) 1878-ból.

1. kép: A Győri Önkéntes Tűzoltó-egyesület zászlóavatási emlékérmé. [34]

A már említett kassai önkéntes tűzoltószervezet alapszabályának 13.§-a kimondja, hogy egy segélyalap létrehozását, mely *„a választmány határozata szerint gyümölcsözőleg helyeztetik el”* [33]. A segélyalap is az összetartozást és bajtársi szellemet erősíti, valamint biztonságot is ad a tagoknak. Célja a szolgálatban megsérült tagok segítése, szolgálatban elhunyt tag eltemetése. Ugyanakkor a önkéntes tűzoltó-egylet alapszabálya kimondja, hogy *„a segélyalap jótéteményét nem élvezhetik, kik önvétkeik, vagy engedetlenségeik, vagy ittasság következtében váltak a tűzszolgálatban munkaképtelenné”* [35].

Ehhez járult még az önkéntes tűzoltószervezetek orvosának szolgálata is, aki *„a testület tagjait szolgálatban vagy annak folytán történt sérüléseik vagy betegségük esetén díjtalanul gyógykezeleli”*, ahogyan a Szabadkai Önkéntes Tűzoltó-egylet alapszabályának 30.§-a írja [36].

Összegzés

Az önkéntes tűzoltó-egyesületek vitathatatlanul kiemelten jelentős szolgálata és tagjaik áldozatvállalása hozzájárul a személy- és vagyonbiztonsághoz, az infrastruktúra védelméhez, valamint a lakosság tűzvédelmi tájékozottságának emeléséhez. Hazánkban a helyi önkéntes tűzoltóságok és az országos szervezet megalakulása és fejlődése a XIX. század utolsó évtizedeire tehető.

Cikkünkben ezen időszak áttekintését követően a korabeli jogszabályok, dokumentumok és tárgyai emlékek alapján mutattuk be az önkéntes tűzoltók életét, igazoltuk társadalmi megbecsülésüket, összetartó bajtársi szellemüket és szakmai fejlődésük iránti elkötelezettségüket.

Hivatkozások

- [1] Scott, A.C. Fire. Oxford University Press, 2020. ISBN: 978-0-19-883003-0
- [2] Roland, Alex. War and Technology. Oxford University Press, 2016. ISBN 9780190605384
- [3] Nagy Rudolf. A múlt tűz uralta csatáinak újjászületése. Hadtudományi Szemle. XV. évfolyam, 1. szám. 2022. ISSN 2060-0437
- [4] Besenyő János. Inferno terror: forest fires as the new form of terrorism. Terrorism and Political Violence, Vol 31, No 6, 2017. ISSN 1556-1836
- [5] Gazdag Ferenc, Remek Éva. A biztonsági tanulmányok alapjai. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018. ISBN 978-615-5845-88-8
- [6] Beckward, H.P. Protecting critical infrastructure and critical information infrastructure. Contemporary Military Challenges. XXIV. évf., 2. szám, 2022. ISSN 2463-9575
- [7] Somogyi Tamás, Nagy Rudolf. Cyber threats and security challenges in the Hungarian financial sector. Contemporary Military Challenges. XXIV. évf., 3. szám, 2022. ISSN 2463-9575
- [8] Bérczi László, Somogyi Tamás. Hatékony és komplex tűzvédelem létfontosságú rendszerek és létesítmények esetében. Védelem Tudomány. VII. évf., 3. szám, 2022. ISSN 2498-6194
- [9] Restás Ágoston. Hogyan olthatjuk a kiterjedt erdőtüzeket? Védelem Katasztrófavédelmi Szemle. XXVII. évf, 5. szám, 2020. ISSN 2064-1559
- [10] Muhoray Árpád, Nagy Rudolf. A katasztrófák elleni védelem rendszere a létfontosságú infrastruktúrák biztonságaért. Rendészeti Szemle. LVIII. évf., 4. szám, 2010. ISSN 1218-8956
- [11] Berki Imre. A hivatásos magyar tűzoltóság 150 éves története. Védelem Tudomány. VI. évf., 4. szám, 2021. ISSN 2498-6194
- [12] Hózer Benjámin. Tűzoltósági helytörténeti emlékeink kutatása. Védelem Tudomány. VI. évf., 1. szám, 2021. ISSN 2498-6194
- [13] Izzo, P., Fradley, M. Snapshots from the past: discoveries and destruction in the Jericho Oasis. Levant. 53, 2021. ISSN 1756-3801
- [14] Shan, S. et al. The emergence of walled towns in prehistoric middle Yangtze River valley: Excavations at the Zoumaling site. Archeological research in Asia. 26/2021. ISSN 2352-2267
- [15] Jany János. A világ jogrendszerei. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021. ISBN 978-963-531-539-0
- [16] Kajtár István. A magyar városok jogtörténeti értékeiről. Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica. 73, 2010. ISSN 0324-6523
- [17] Kajtár István. Bevezetés a jogi kultúrtörténetbe. Dialóg Campus Kiadó, Pécs, 2004. ISBN 963 9542 30X
- [18] Schweickhardt Gotthilf. Katasztrófavédelmi igazgatás. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017. ISBN 978-615-5764-58-5
- [19] Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. Önkéntes tűzoltó egyesületek, <https://www.katasztrofavedelem.hu/229/onkentes-tuzolto-egyesuletek>, (Letöltve: 2022. 11. 28.)
- [20] Bérczi László. A hivatásos és nem hivatásos tűzoltóságok szimbiózisa a jelenkor mentő tűzvédelmében. Belügyi Szemle. LXVIII. évf., 8. szám, 2020. ISSN 2677-1632
- [21] Hadnagy Imre József. A magyar tűzoltó szervezetek története. Rendvédelem-történeti Füzetek. XXIV. évf., 35-36-37-38. sz., 2014. ISSN 1216-6774

- [22] Domaniczky Endre. Adalékok a magyar egyesülési jog szabályozásához a dualizmus korában. In: Domaniczky Endre. Határterületeken. Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2021. ISBN 978-615-01-0787-5
- [23] Berki Imre. Gróf Széchenyi Ödön élete és munkássága. Védelem Tudomány. V. évf., 3. szám, 2020. ISSN 2498-6194
- [24] Lindner Gyula. Széchenyi Ödön, a magyar és a török tűzoltóság megszervezője. Belügyi Szemle. LXVIII. évf., 8. szám, 2020. ISSN 2677-1632
- [25] Parádi Ákos. Tűz elleni védekezés a polgári magyar államban 1867-1945. Rendvédelem-történeti Füzetek. XXIV. évf., 35-36-37-38. sz., 2014. ISSN 1216-6774
- [26] Domaniczky Endre. Adalékok a civil szektor felszámolásához Magyarországon (1937-1945). In: Domaniczky Endre. Határterületeken. Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2021. ISBN 978-615-01-0787-5
- [27] József főherceg, Öcsászári és királyi fensége a budapesti önkéntes tűzoltók újévi üdvözlétére, Tűzoltó Közlöny. XIV. évf., 1-12. szám, 1892., https://mandadb.hu/tetel/390949/TuzoltoKozlony_1892, (Letöltve: 2022. 11. 28.)
- [28] Réti Rezső. József főherceg a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség védnöke. Rendvédelem-történeti Füzetek. XXIV. évf., 35-36-37-38. sz., 2014. ISSN 1216-6774
- [29] Budapesti Önkéntes Tűzoltó-Egylet: A Budapesti Önkéntes Tűzoltó-egylet alapszabályai, Hrabovszky testvérek, Budapest, 1883., https://mandadb.hu/tetel/759403/A_Budapesti_Onkentes_TuzoltoEgylet_Alapszabalyai,
- [30] Flóris Áron: Tűzoltó Közlöny. XXI. évf., 1-12. szám, 1899., https://mandadb.hu/tetel/445961/TuzoltoKozlony_1899, (Letöltve: 2022. 11. 28.)
- [31] Váczi Önkéntes Tűzoltó-egylet: A Váczi Önkéntes Tűzoltó-egylet alapszabályai. Mayer Sándor nyomdája, Vác, 1884., https://mandadb.hu/tetel/746359/A_Vaczi_Onkentes_TuzoltoEgylet_Alapszabalyai, (Letöltve: 2022. 11. 28.)
- [32] Debreczeni Önkéntes Tűzoltó-egylet: A Debreczeni Önkéntes Tűzoltó-egylet Alapszabályai - Szolgálati Szabályok, Fecskendő Gyakorlat, Debrecen, 1878., https://mandadb.hu/tetel/757277/A_Debreczeni_OnkentesTuzoltoEgylet_Alapszabalyai, (Letöltve: 2022. 11. 28.)
- [33] Kassai Önkénytes Tűzoltó-egylet: A Kassai Önkénytes Tűzoltó-egylet alapszabályai - az 1879. évi július hó 27-én tartott rendkívüli közgyűlés által elfogadott módosítás szerint, Pannónia könyvnyomda, Kassa, 1880., https://mandadb.hu/tetel/749531/A_kassai_onkenytes_tuzoltoegylet_alapszabalyai, (Letöltve: 2022. 11. 28.)
- [34] Piarista Múzeum: A Győri Önkéntes Tűzoltó Egylet 1878-as zászlóavatási ünnepének emlékérmé, https://mandadb.hu/tetel/741355/A_Gyori_Onkentes_Tuzolto_Egylet_1878as_zaszloavatasi_unnepenek_emlekerme, (Letöltve: 2022. 11. 28.)
- [35] Sárospataki Önkéntes Tűzoltó-Egylet: A Sárospataki Önkéntes Tűzoltó-testület alapszabályai, Steinfeld Béla nyomdája, Sárospatak, 1882., https://mandadb.hu/tetel/747959/A_Sarospataki_Onkentes_TuzoltoEgylet_Alapszabalyai, (Letöltve: 2022. 11. 28.)
- [36] Szabadka Sz. Kir. Város Önkéntes Tűzoltó Testület: Szabadka Sz. Kir. Város Önkéntes Tűzoltó-testületének alapszabályai, Schlesinger Sándor nyomdája, Szabadka, 1889., https://mandadb.hu/tetel/746361/Szabadka_Sz_Kir_Varos_Onkentes_TuzoltoTestuletene_k_Alapszabalyai, (Letöltve: 2022. 11. 28.)